

in pomembnejše, pred vsem pa manj enostavno, kakor bi mogli iz opisa sklepati. France Kralj citira nekaj stavkov iz katalogov in iz nekega manifesta, ki govori o ustvarjanju pogojev za razvoj in popolni razmah mladih umetnikov. Ideologija tega manifesta je ostala na pol poti. Močno se zdi, da je bila taka tudi ideologija „Kluba Mladih“, ki je bil pač organizacija bojevitih talentov, ne pa skupina z enotnimi človečanskimi ideali.

Kakor je umetnikova mladost po tej knjižici postala srčna last nas vseh, tako je drugi del knjige medel posrednik. Vidi se mu, da je napisan v času, ko je bila frivolna duhovitost Gauguinova že neumestna, toda še pred časom, ki bi mogel dokumentarno učinkovati z naštevanjem samih dejstev umetnostnega življenja. Zato bi moral avtor zapustiti enostranost svojega osebnega umetnostnega stališča, ki je moč in odlika le za individualno ustvarjanje. Kraljeva likovna stvaritev se vidi v nekaterih dodanih reprodukcijah, med katerimi je v barvah podana „Umetnikova žena z benečanskim ozadjem.“ Zbirka pa je premalo obsežna in reprodukcije premajhne, da bi v vsakem primeru mogli razbrati njihovo pravo vrednost. Oblika zbirke, v kateri je knjižica izšla, je v njeno škodo diktirala grafično obliko.

France Mesesnel.

Polemika

„Jugoslovenska bibliografija“

Potem ko smo jugoslovensko bibliografijo — ali kar bi se smelo imenovati nekako tako — dolgo srečavali samo po raznih postavkah državnega proračuna, se je vendarle pojavila pod firmo „Jugoslovenska bibliografija“ v založbi „Saveza knjižarskih organizacija kraljevine Jugoslavije u Beogradu“, kot priloga njegovega glasila „Glasnik knjižara“. „Sodobnost“ je o tem, za višino naše kulture vsekakor pomembnem pojavu na kratko poročala lani, na dveh straneh in v štirih vrsticah. Na to poročilo, ki ni bilo zgolj referat, ampak kritična ocena, je v imenovanem „Glasniku“ odgovoril pisec bibliografije, M. Podolsky, z obširno repliko na desetih straneh velikega formata. Zdelo se mu je tako znamenito duševno delo, da jo je dal — pač na stroške „Saveza“? — celo ponatisniti, in jo sedaj prodaja po Din 5— ali pa tudi zastonj pošilja ljudem, o katerih misli, da imajo kaj smisla za kvaliteto njegovega „bibliografskega“ dela. Kaj pravi v njej? Poglejmo!

„Odmah na samom početku svog prikaza g. Glonar čini neke konstatacije koje pokazuju da on ne samo što ne poznaje stvari o kojima govori, nego ne ume da vidi ni ono što se nalazi u njegovim rukama i pred samim njegovim očima. Po njemu je naša „Bibliografija“ z v a n i č n a publikacija Narodne biblioteke u Beogradu! Iz samog naslovnog lista „Bibliografije“ medjutim, vidi se, da je to p r i v a t n a publikacija, koju izdaje Savez knjižarskih organizacija u Beogradu (privatna ustanova) a uređuje Mihajlo Podolski, bibliotekar (privatna ličnost).“ — Tako piše M. Podolsky na str. 87 „Glasnika“, ker si misli, da smo pozabili, kaj stoji na str. 2 istega „Glasnika“, kjer je izdaja naznanjena. Tam jo uvodnik „Glasnika“ naznanja in pravi o njej, da ž njeno izdajo ne bo nobenih materialnih izgub, ker „če se ona izdavat u saradnji sa Narodnom bibliotekom u Beogradu, dakle prema zvaničnim podacima (Vidi! Vidi! Pa šta je ovo? — Opaska gospodina Glonara!), što će joj dići ugled, naročito pred inostranstvom.“ In v isti štev. je

v opisu „Jugoslovenskih bibliotek“ na str. 14 na prvem mestu navedena „Narodna biblioteka u Beogradu“ in v njenem personalu takoj za upravnikom naš M. Podolsky kot „v. d. blagajnika i režisera“. Čudno, da se vsega tega par mesecev pozneje ni več spominjal M. Podolsky, ki je takrat bil ne samo designirani urednik „Bibliografije“, ampak tudi korektor „Glasnika“, v katerem se je vse to tiskalo (gl. str. 39). Ali res misli, da mu bo kdo verjel, da takrat ni ne vedel, ne videl tega, kar je bilo „u njegovim rukama i pred samim njegovim očima“, kakor bi sedaj rad drugim dopovedal o meni? In isti „Glasnik“ piše v septembrski številki, ko M. Podolsky res da že ni bil več njegov korektor (str. 53): „Bibliografija se radi po zvaničnim podacima Centralne narodne biblioteke u Beogradu...“ Toda takrat je že v naslovu „Bibliografije“ same poleg srbskega teksta stalo — za inozemski svet! tudi sledeče: „Publié d'après les matériaux officiels de la Bibliothèque Nationale de Belgrade...“

Danes — seveda — taji M. Podolsky vse to in tudi njegova „Bibliografija“ ne govori več o tem: iz njenega naslova so izginile besede „prema zvaničnim podacima“ in „d'après les matériaux officiels“ — on pa skuša ljudem dopovedati, da jih nihče ni videl, ker jih sploh nikdar bilo ni. Tako ravnanje je drznost, ki je brez vsake primere, ker ima ljudi, katerim je „Bibliografija“ namenjena, kratkomalo za nepismene.

Razložiti pa ga seveda ni težko. Založništvo je pričakovalo, da bo v inozemskem svetu najbolj imponiralo dejstvo, da stoji za to publikacijo najuglednejša, centralna biblioteka države, in da bo njena lepa in ugledna firma pomagala „pokriti materialne izdatke oko njenog izdavanja“. Da gleda inozemstvo, pred vsem pa ono, ki ima opravka z „bibliografijami“, v prvi vrsti na kvaliteto dela, ne pa na samo firmo, tega se niti založnik niti urednik takrat nista zavedala in se tudi danes ne! Ko pa se je pokazalo, da kvaliteta tega dela vendarle ni taka, da bi se lahko ž njo postavljali doma in na tujem, ko je pravega lastnika izposojene firme minila potrpežljivost, da jo je reklamiral za sebe (gl. „Sodobnost“ 1934, str. 432), ko je bilo treba lepo dvojezično firmo odstraniti s pročelja borne stavbe, je M. Podolsky prišel v škripce: mislil je, da bo v tem grmu ujel debelega zajca, pa mu je iz njega pokazal zobe renčoč volk. Pa mu nič ne pomaga: „kad je... poterao zeca, mora da vidi i kurjaka“. Najprej se mora seveda opravičiti pred svojim založnikom, ker mu ni mogel zavarovati prelepe firme, ki bi mu pomagala „pokriti materialne izdatke“ (gl. zgoraj)! Sploh se v vsem članku premnogo govori o materialni plati takega dela. Stvar gre celo tako daleč, da pravi M. Podolsky, da pri takem delu „sve zavisi od materialnih sredstava“, torej prav nič od znanja, duhovitosti in ambicije pisca! Potem ni za tako delo potreben niti kak M. Podolsky, opravi ga lahko preprost „knjižarski kalfa“, samo da je pismen in da mu kdo dá na razpolago dovolj „materialnih sredstava“.

Zato taji danes M. Podolsky pred svojimi založniki očitne reči, ki jih lahkočitajo v lastnem glasilu, ki jih je napisal on sam, in jim na ta način imputira nepismenost. Zato tako krčevito zatrjuje, da njegova bibliografija ni „retrospektivna“, ampak da je „tekuća“, „primarna“, ker špekulira na to, da se njegovi založniki ne bodo domislili, kakšna bibliografija, „tekuća“ ali „retrospektivna“, je njegova, ki podatke za l. 1933 prinaša v l. 1934, za september 1934 pa februarja 1935. Kje se je le ta „bibliograf“ učil latinščine?

Sploh je vse njegovo pisanje preračunano na ljudi, ki bodo slepo verjeli njegovim bobnečim besedam, in ga ne bodo nikjer kontrolirali. Zato mirno

zavije moje besede v drugačen pomen, ali pa mi podtakne reči, ki jih nisem nikoli zapisal. Samo par primerov — o ostalih bo še časa in prilike dovolj za pomenek ž njim.

Tako je moji definiciji bibliografije podtaknil „jedini cilj (89)“, ki ga je celo podčrtal, dasi jaz o takem „jedinem cilju“ nikjer ne govorim; podal sem samo eno definicijo, ki pa ni „slučajna“, kakor bi M. Podolsky rad dopovedal svojim založnikom, ampak naravnost fundamentalna, ker je brez nje katerakoli bibliografija sploh nemogoča! Značilno je zanj tudi, da me v debati o znanstvenih problemih skuša pobijati s citati iz „Poučnega slovarja“, ki je po njegovih lastnih besedah samo „popularna“, drugje celo „primitivna“ enciklopedija.

Očita mi, da sem v oceni prvih šestih števil, ki so prinesle kakih 2000 naslovov, pri njem konstatiral kakih dvajset nerešenih psevdonimov. V resnici pa sem ocenil samo prve štiri številke, v katerih je okroglih 1500 naslovov, očital pa sem mu samo njegovo nedoslednost, da ene rešuje, drugih pa ne, čeprav ima njihove pisce v Beogradu, torej tako rekoč pred svojim nosom! In kje je Šlebinger zapisal, da je F. Kozak avtor „Trgovsko-gospodarskega leksikona“? (M. Podolsky rad govori o „kolektivnem“ avtorju — ta beseda je danes moderna — mogoče se mu bo kedaj kaj posvetilo tudi o „kolektivnem“ psevdonimu!)

Očita mi, da sem pristaš „pruskega“ sistema — on sam je „anglosaksonsko“ šolan bibliograf! — in pomembno namežikne, da bi ta anglosaksonski sistem danes tudi že med Nemci prodril, če bi mu med drugim ne nasprotoval tudi njihov „posleratni šovinizam“. Nato citira pod črto (94) nemškega strokovnjaka Vorstiusa, toda kdor njegove besede prečita in nemščino res razume, ne bo v njih našel niti sence sledu kakšnega „posleratnega šovinizma“.

Da je moje „opisovanje“ knjig nekaj povsem drugega „ko mehanično kopiranje naslovov“, bi videl M. Podolsky lahko že iz vsega tega, kaj za tako „opisovanje“ od njega zahtevam, pa se dela, kakor da vsega skupaj ne razume, in oboje kratko in malo istoveti. Prava sreča zame, da znam tudi nekoliko ruščine in vsled tega „savršeno“ razumem njegovo srbsko pisanje.

Njegovo nedoslednost — v kateri se kaže, da si ni na jasnem, kedaj je „bibliograf“ in kedaj „bibliotekar“, in kaj sploh je — sem karakteriziral tudi z opozorilom na dejstvo, da same začetnice avtorskih imen zdaj dopolnjuje zdaj zopet ne, kar sem prav nazorno ilustriral s tem, da sem opozoril na to, da ni povedal, kako se s svojim popolnim imenom — torej tudi očetovim in svojim krstnim imenom, — piše „Pešić M. M.“, ki je njegov kolega pod isto streho, kar bi torej brez posebnega truda lahko izvedel. Skušal sem dokazati, da bo ta potreba — izpolnitve vseh imen! — za naše kataloge vedno bolj pereča, pa da ni za to mnogo pomočkov. „Na žalost imamo v ta namen — kolikor je meni znano — samo en pomoček: „Splitiski almanah i adresar za godinu 1925,“ ki pri imenih vseh Spličanov navaja tudi popolno očetovo ime. (To sem sedaj podčrtal, da me bo Rus M. Podolsky vsaj tokrat razumel!) Če bi ga urednik poznal in znal rabiti, bi bil videl, da se njegov avtor, ki ga ima pod števil. 816, ne imenuje „Ženko Donadini, Frano“, ampak „Donadini, Frano Ženko“! Tako bi ga bilo pri njem vsaj mogoče najti, sedaj pa je skrit v „Ž“, čeprav bi po pravici moral stati pod „D“!“

Vso to stvar je M. Podolsky na svojevrsten način zasukal tako, da jo je postavil ravno na glavo. Postavil se je na visoki piedestal! Da v „Poučnem

slovarju“ nisem povedal, kako je bilo nekdanje ime Stalinu, „koi u svojim rukama drži jednu šestinu zemaljske kugle“, to je znak pravega neznanja človeka, ki nima pravice, da bi bibliotekarju Narodne biblioteke v Beogradu očital, da ne ve, „kako se piše potpuno ime g. Donadinija, koji je tamo nekde u Splitu napisao malu knjižicu.“ Toda tukaj ne gre za „potpuno ime g. Donadinija“ — ki je na „knjižici“ „potpuno“ našisnjeno! — ampak za to, kako je „pravo“ ime pisca te knjižice, „Donadini“ ali „ženko“! Toda pri tem se M. Podolsky še ni zadovoljil; poskusil je iz tega celo skovati lastno slavo in mojo sramoto! „Interesantno je ovde pribeležiti da je slučaj sa imenom g. Donadinija jedini slučaj, gde nam g. Glonar — koji je inače tako oštar i neumoljiv kad je reč o našim „greškama“ — nalazi izvesno opravdanje u činjenici da kod nas ne postoje priručnici iz kojih bi se čovek u ovom slučaju mogao obavestiti. Tom prilikom on kaže: „Za taj cilj, na žalost — koliko je bar meni poznato — postoji samo jedan priručnik: „Splitski almanah i adresar za godinu 1925“... Dakle, od takih priručnika koji su u poslednje vreme štampani kod nas i koji su isto tako korisni za svakovrsna obaveštenja kao i onaj „Splitski almanah i adresar“, g. Glonar zna samo za ovaj poslednji! To pokazuje da su mu slabo poznate čak i one stvari koje bi on, kao bibliotekar svakako morao bolje poznavati.“ Ta udarec si je omogočil na ta način, da je svojemu občinstvu zatajil bistveno označbo „Splitskega almanaha“, da „prinaša tudi popolno očetovo ime“ (kar bi Rus M. Podolsky lahko razumel!), da je torej moj tekst drzno potvoril. Tega namreč nobeden onih pomočkov, ki jih nato meni našteva, nima, zato je drzna trditev, da so „isto tako korisni“, preračunana samo na adresu njegovih neinformiranih delodajalcev.

*

Po takih in enakih potih je M. Podolsky prišel do sledečega zaključka: „Mesto da napiše stručnu i objektivnu kritiku na našu „Bibliografiju“, g. Glonar je o njoj napisao diletantski i pakosni pamflet. Mesto da svoja tvrdjenja dokaže, on je apodiktiki i nadmeno, sa visine ljubljanskog „nebotičnika“, kao neka antička Pitija, izrekao o našoj „Bibliografiji“ neke svoje sentence. Pri bližem ispitivanju pokazalo se medjutim, da te njegove sentence 1) ili uopšte nemaju smisla, 2) ili ako ga već imaju — ne mogu se onda primeniti na našu „Bibliografiju“, („tekuću“), već na neke druge bibliografije („retrospektivne“). — Sve to, uopšte uzev, pokazuje da g. Glonar ne samo što nije pozvan da daje sud o našoj „Bibliografiji“, nego je i uopšte diskvalifikovan za ma kakvu diskusiju o bibliografskim pitanjima. Time se ujedno završava i naš jedini i poslednji razgovor sa njime o „Jugoslovenskoj bibliografiji.“

Teh par potez, posnetih iz „Glasnika knjižara“, bo menda dovolj, da tudi čitatelji „Sodobnosti“ spoznaju avtoportret, ki si ga je v njem napisal M. Podolsky, bibliograf „Saveza knjižarskih organizacija kraljevine Jugoslavije u Beogradu“.

J. A. Glonar.

Glasba

Čajkovski, Talich in mi

To slovito delo je vseskozi programatične vsebine. Čajkovski sam je priznal programsko oslonjenost, ni je pa hotel izdati, prepuščajoč vsem in vsakomur, da si jo razbere iz jasnih skladbinih potez in priroj za svojo upo-